

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย¹

ฉัตรรัตน์ ห.เพียรเจริญ²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ประกอบประมวลกฎหมายอาญา และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีความผิดทางพินัย พ.ศ. 2566 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาผู้ถูกกล่าวหาไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดในกระบวนการก่อนฟ้องคดี ศึกษาปัญหาการนำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ 1 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป บางหมวดมาใช้บังคับกับคดีความผิดทางพินัย ศึกษาปัญหาการบังคับคดีโทษปรับเป็นพินัยแก่จำเลย และเพื่อหาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากการวิเคราะห์กฎหมายโดยมุ่งเป้าให้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมายที่มีปัญหาดังกล่าว เมื่อกฎหมายเป็นเครื่องมือของรัฐที่จำเป็น สำหรับใช้ในการควบคุมพฤติกรรมต่างๆของคนในสังคมนั้นๆ³ เพื่อป้องกัน ชัยยัง ช่มชู้ ผู้ที่คิดจะกระทำความผิด หากผู้ใดฝ่าฝืนก็จะถูกลงโทษ แต่การที่รัฐตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับให้การกระทำใดๆ แม้เป็นความผิดเล็กน้อย ก็เป็นความผิดทางอาญามากจนเกินความจำเป็น เพื่อมีเจตนารมณ์ที่จะป้องกัน ชัยยัง ช่มชู้ ให้คนในสังคมนั้น เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย โดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างคนจนและคนรวยจากการต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ การสร้างบาดแผลทางใจให้กับผู้กระทำความผิดเล็กน้อยจากมาตรการทางอาญาต่าง ๆ ที่ตนได้รับ และยังคงมีประวัติอาชญากรรมติดตัวอีกด้วย⁴ นอกจากนี้ รัฐยังต้องสูญเสียงบประมาณรายจ่ายจำนวนมากจากการจำคุก หรือ กักขัง ผู้กระทำความผิดเล็กน้อย ด้วยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์สุขสมชัย สุทธิบดี และคณะกรรมการสอบ คือ ศาสตราจารย์พิเศษ ปัญญา สุทธิบดี และรองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³สิทธิกร ศักดิ์แสง และ อภริณี กิตติสิทโธ, “แนวคิดว่าด้วยกฎหมายที่เป็นเครื่องมือของรัฐควบคุมคนในสังคม : มุมมองเชิงลบและเชิงบวก,” วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น 2019, (มกราคม - มิถุนายน 2019): หน้า 25.

⁴นายไกรพล อรัญรัตน์ “พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ 2565,” โครงการเสริมสร้างทักษะเจ้าพนักงานคดีในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับความผิดทางพินัย กิจกรรมที่ 1 ประชุมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างทักษะเจ้าพนักงานคดีในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับความผิดทางพินัย แบบ Online (ผ่านโปรแกรม Zoom Meeting), ห้องประชุมสำนักส่งเสริมงานตุลาการ ชั้น 19 อาคารสำนักงานศาลยุติธรรม, 17 มิถุนายน 2568.

ที่รัฐกำหนดขึ้น อาจสร้างความไม่เป็นธรรมให้กับผู้คนในสังคม ฉะนั้น เพื่อเป็นการสร้างความเป็นธรรม ขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น⁵ รัฐจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พุทธศักราช 2565 ขึ้น เพื่อเปลี่ยนสภาพบังคับในคดีความผิดเล็กน้อย หรือ ความผิดที่ไม่ร้ายแรง ซึ่งเดิมกฎหมายกำหนดให้เป็น โทษทางอาญา หรือเป็นการกระทำทางปกครอง หรือ เป็นคำสั่งทางปกครอง และได้กำหนดใหม่ให้เป็น โทษความผิดทางพินัย ที่ไม่ใช่โทษทางอาญา ไม่ใช่การกระทำทางปกครอง และไม่ใช่คำสั่งทางปกครอง⁶ จึงส่งผลให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางพินัย ไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการทางอาญาอีกต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อได้พิจารณาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 แล้ว ยังคงพบปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายอยู่หลายประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก ผู้ถูกกล่าวหาไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนด ในกรณีที่มีการกระทำความผิดทางพินัยเกิดขึ้น ย่อมเริ่มต้นด้วยกระบวนการก่อนฟ้องคดีความผิดทางพินัย ซึ่งตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 มาตรา 20 “ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการออกคำสั่งปรับเป็นพินัย จากนั้นเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องนำส่งคำสั่งนั้นให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางพินัย ทราบทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ เพื่อชำระค่าปรับเป็นพินัยตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่รัฐภายในระยะเวลาที่กำหนด”⁷ จะเห็นได้ว่า ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว เมื่อมีการกระทำความผิดทางพินัยเกิดขึ้นแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องดำเนินคดีความผิดทางพินัยไปตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนด และเมื่อถึงกระบวนการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้พิจารณาคำชี้แจงหรือคำแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกกล่าวหา (ถ้ามี) ประกอบกับข้อเท็จจริงที่แสวงหาได้แล้ว เห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดทางพินัย ในกรณีเช่นนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีคำสั่งปรับเป็นพินัยเป็นหนังสือ และนำส่งคำสั่งปรับเป็นพินัยเป็นหนังสือนั้นให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามภูมิลำเนาของผู้ถูกกล่าวหา แต่ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่มักพบปัญหาว่า ภายหลังจากที่ผู้ถูกกล่าวหาได้รับคำสั่งปรับเป็นพินัยไปแล้ว ผู้ถูกกล่าวหา มักไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่รัฐภายในระยะเวลาที่กำหนด ดังจะเห็นได้จากสถิติการออกใบสั่งในระบบ PTM แยกตามพระราชบัญญัติประจำปีงบประมาณ 2568 ของ สถานีตำรวจทางหลวง 1 กองกำกับการ 8 กองบังคับการ ตำรวจทางหลวงที่ได้ทำการออกใบสั่งแยกประเภทความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522,

⁵พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.2565, หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ.

⁶พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.2565 มาตรา 5.

⁷พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.2565 มาตรา 20.

พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522, พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522, พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 และ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ในช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2568 ประกอบกับ ข้อมูลสถิติอัตราการชำระค่าปรับเป็นพินัยของผู้กระทำความผิดภายหลังจากที่ได้รับคำสั่งปรับเป็นพินัยไปแล้วช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2568 ดังต่อไปนี้

สถิติการออกใบสั่งในระบบ PTM แยกตาม พ.ร.บ. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2568				
สถานีตำรวจทางหลวง 1 กองกำกับการ 8 กองบังคับการตำรวจทางหลวง				
ข้อมูลเดือน มีนาคม 2568				
ลำดับ	ประเภทความผิด	ม.ค.68	ก.พ.68	มี.ค.68
1	พ.ร.บ.จราจรทางบก	181	176	141
2	พ.ร.บ.การขนส่งทางบก	2,000	1,013	107
3	พ.ร.บ.รถยนต์	385	512	661
4	พ.ร.บ.ทางหลวง	100,522	50,329	82,273
5	พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ	2	1	1
รวม		103,090	52,031	83,183

8

สถิติการออกใบสั่งและชำระค่าปรับ ในระบบ PTM ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2568

สถานีตำรวจทางหลวง 1 กองกำกับการ 8 กองบังคับการตำรวจทางหลวง

ข้อมูล เดือน มกราคม 2568

ประเภท	ประเภทใบสั่ง	จำนวนที่ออก	ใบสั่งที่ยังไม่ชำระ	ใบสั่งที่ชำระแล้ว	อัตราชำระ
1	กล้องอัตโนมัติ	1,836	1,683	153	8.33%
2	กล้อง PTM	101,230	93,692	7,538	7.45%
3	เล่ม	24	21	3	12.50%
รวม		103,090	95,396	7,694	7.46%

9

⁸สถานีตำรวจทางหลวง 1 กองกำกับการ 8 กองบังคับการตำรวจทางหลวง, สถิติการออกใบสั่งในระบบ PTM แยกตาม พ.ร.บ. ประจำปีงบประมาณ 2568, 31 มีนาคม 2568.

⁹สถานีตำรวจทางหลวง 1 กองกำกับการ 8 กองบังคับการตำรวจทางหลวง, เรื่องเดิม, มกราคม 2568.

สถิติการออกใบสั่งและชำระค่าปรับ ในระบบ PTM ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2568

สถานีตำรวจทางหลวง 1 กองกำกับการ 8 กองบังคับการตำรวจทางหลวง

ข้อมูล เดือน กุมภาพันธ์ 2568

ประเภท	ประเภทใบสั่ง	จำนวนที่ออก	ใบสั่งที่ยังไม่ชำระ	ใบสั่งที่ชำระแล้ว	อัตราชำระ
1	กล้องอัตโนมัติ	730	660	70	9.59%
2	กล้อง PTM	51,265	47,761	3,504	6.83%
3	เล่ม	36	31	5	16.12%
รวม		52,031	48,452	3,579	6.87%

10

สถิติการออกใบสั่งและชำระค่าปรับ ในระบบ PTM ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2568

สถานีตำรวจทางหลวง 1 กองกำกับการ 8 กองบังคับการตำรวจทางหลวง

ข้อมูล เดือน มีนาคม 2568

ประเภท	ประเภทใบสั่ง	จำนวนที่ออก	ใบสั่งที่ยังไม่ชำระ	ใบสั่งที่ชำระแล้ว	อัตราชำระ
1	กล้องอัตโนมัติ	1,502	1,445	57	3.79%
2	กล้อง PTM	81,595	79,942	1,653	2.02%
3	เล่ม	86	81	5	0.58%
รวม		83,183	81,468	1,715	2.05%

11

โดยเมื่อเปรียบเทียบระหว่างอัตราผู้ถูกกล่าวหาชำระค่าปรับเป็นพินัย กับ อัตราผู้ถูกกล่าวหาไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัย จากข้อมูลสถิติการออกใบสั่งและชำระค่าปรับ ในระบบ PTM ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ของสถานีตำรวจทางหลวง 1 กองกำกับการ 8 กองบังคับการตำรวจทางหลวง ในช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม 2568 ที่ผ่านมาแล้ว สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางพินัยส่วนใหญ่ เมื่อได้รับคำสั่งปรับเป็นพินัยแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนด และมีแนวโน้มที่จะไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยตามคำสั่งเจ้าหน้าที่ของรัฐเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นส่วนหนึ่งอาจเกิดจากเหตุที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 มาตรา 23 “ได้กำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐ กรณีผู้ถูกกล่าวหาไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนด เพียงสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องคดี”¹² เท่านั้น โดยไม่มีบทบัญญัติ

¹⁰สถานีตำรวจทางหลวง 1 กองกำกับการ 8 กองบังคับการตำรวจทางหลวง, เรื่องเดิม, กุมภาพันธ์ 2568.

¹¹สถานีตำรวจทางหลวง 1 กองกำกับการ 8 กองบังคับการตำรวจทางหลวง, เรื่องเดิม, มีนาคม 2568.

¹²พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.2565 มาตรา 23.

แห่งกฎหมายกำหนดบทลงโทษที่เป็นการเพิ่มภาระความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางพินัยที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ จึงอาจทำให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางพินัยส่วนใหญ่ มักเลือกที่จะไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่รัฐ ในกระบวนการก่อนฟ้องคดี เนื่องจากบางสถานการณ์ผู้กระทำความผิดทางพินัยได้รับประโยชน์ในทางเศรษฐกิจจากการกระทำความผิดทางพินัยมากกว่าจำนวนค่าปรับเป็นพินัยที่กฎหมายกำหนด หรือบางสถานการณ์กระบวนการยุติธรรมอ่อนแอ โดยอาจเกิดจากปัจจัย เช่น มีโอกาสล้มคดีสูง มีโอกาสใช้อิทธิพล ระบบอุปถัมภ์ เกรงใจกันมาก เป็นต้น หรือบางสถานการณ์ไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างแท้จริง จึงทำให้โอกาสในการถูกจับกุมจากการกระทำความผิดทางพินัยมีน้อยหรือแทบไม่มีเลย หรือบางสถานการณ์ผู้กระทำความผิดทางพินัยเกิดความรู้สึกมั่นใจว่าคำสั่งปรับเป็นพินัยที่ส่งไปตามภูมิลำเนาและระบุให้ไปจ่ายค่าปรับเป็นพินัยนั้นไม่มีสภาพบังคับ เป็นต้น¹³

นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวกับการบังคับโทษปรับแล้วพบว่า กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการกำหนดบทลงโทษกับจำเลยที่มีเจตนาจงใจไม่ชำระค่าปรับโดยศาลอาจพิพากษาให้จำเลยรับโทษตามที่กำหนดไว้เดิมก็ได้ หรือศาลอาจมีคำสั่งลงโทษให้บุคคลนั้นชำระค่าปรับเพิ่มเติมโดยกำหนดค่าปรับได้ไม่เกิน 2 เท่าของจำนวนเงินค่าปรับที่ค้างชำระ หรือไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์สหรัฐ แล้วแต่ว่าจำนวนใดจะมากกว่า หรือศาลอาจลงโทษจำคุกจำเลยได้ไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับไม่เพียงเท่านั้นกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกายังได้มีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ผิดนัดชำระค่าปรับไว้ว่า จำเลยที่ผิดนัดชำระค่าปรับจะต้องเสียดอกเบี้ยผิดนัดในอัตราร้อยละ 10 ของจำนวนเงินค่าปรับที่ค้างชำระทั้งหมด พร้อมทั้งเบี้ยปรับในอัตราร้อยละ 15 ของต้นเงินที่ผิดนัดทั้งหมด¹⁴ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทยแล้ว ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติหรือมาตรการใดๆ ที่จะนำมาใช้กับจำเลยที่มีเจตนาจงใจไม่ชำระค่าปรับ หรือจำเลยที่ตกเป็นผู้ผิดนัดชำระค่าปรับแต่อย่างใด

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการลงโทษเรื่องการข่มขู่ ยับยั้ง เพราะบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ไม่มีลักษณะเป็นการลงโทษเพื่อยับยั้งผู้กระทำความผิดทางพินัยมิให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก และไม่ได้มีลักษณะเป็นการข่มขู่

¹³ ปกป้อง ศรีสนิท, เรื่องเดิม, หน้า 91-103.

¹⁴ US Code Title 18 section 3612 (g) **Penalty for Delinquent Fine.** - If a fine or restitution becomes delinquent, the defendant shall pay, as a penalty, an amount equal to 10 percent of the principal amount that is delinquent. If a fine or restitution becomes in default, the defendant shall pay, as a penalty, an additional amount equal to 15 percent of the principal amount that is in default.

เพื่อให้ผู้อื่นที่คิดจะกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันเกิดความเกรงกลัวต่อการถูกลงโทษในความผิดเลย¹⁵ อีกทั้ง ยังอาจเป็นแรงจูงใจให้บุคคลอื่นที่ได้เคยรู้ เคยเห็นเคยได้ยินเกี่ยวกับคดีความผิดทางพินัย ในแง่มุมต่างๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น เกิดพฤติกรรมที่ลอกเลียนแบบในการกระทำความผิดทางพินัยขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดอาชญากรรมในสังคมขึ้น ตามทฤษฎีลอกเลียนแบบ¹⁶ และถ้าหากปัญหานี้ยังคงไม่ได้รับการแก้ไข ย่อมส่งผลกระทบต่อให้มีปริมาณคดีความผิดทางพินัยเข้าสู่กระบวนการฟ้องร้องต่อศาลเป็นจำนวนมาก ทำให้เสียเวลา และ รัฐต้องสูญเสียบประมาณ รวมทั้งทรัพยากรบุคคลของรัฐที่มีอยู่อย่างจำกัดไปกับคดีความผิดเล็กน้อย หรือไม่ร้ายแรง เพียงเพราะผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางพินัยไม่เกรงกลัว หรือ เคารพต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่รัฐ จึงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น

ประการที่สอง ปัญหาการนำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ 1 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เฉพาะหมวด 2 การใช้กฎหมายอาญา หมวด 4 ความรับผิดชอบในทางอาญา หมวด 5 การพยายามกระทำความผิด และหมวด 6 ตัวการและผู้สนับสนุน มาใช้บังคับแก่การปรับพินัยด้วยโดยอนุโลม ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.2565 มาตรา 8¹⁷ เมื่อกฎหมายได้บัญญัติไว้เช่นนี้แล้ว จึงยอมหมายความถึง กฎหมายได้กำหนดให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจลดโทษค่าปรับเป็นพินัยให้แก่จำเลย ในคดีความผิดทางพินัย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ด้วย ฉะนั้น หากพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ซึ่งวางหลักไว้ว่า “เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตาม บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควร จะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของ โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้”

เหตุบรรเทาโทษนั้น ได้แก่ ผู้กระทำความผิดเป็นผู้โศกเศร้าเบาปัญญา ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุแก่โทษต่อเจ้าพนักงานหรือ ให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามีลักษณะทำนองเดียวกัน¹⁸ จะเห็นได้ว่า ตามมาตรา 78 วรรคหนึ่ง กฎหมายให้อำนาจศาลในการลดโทษให้แก่จำเลยไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษ ที่จะลงได้เสมอ เมื่อปรากฏพฤติการณ์ที่มีเหตุบรรเทาโทษ ตามมาตรา 78 วรรคสอง ซึ่งในทางปฏิบัติส่วนใหญ่ มาตรานี้ถูกนำมาใช้ประกอบการพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยเกือบจะทุกคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพว่า

¹⁵ ปกป้อง ศรีสนิท, เรื่องเดิม, หน้า 190.

¹⁶ อัจฉริยา ชูตินันท์, อาชญาวิทยา และ ทัณฑวิทยา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2563), หน้า 154-155.

¹⁷ พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.2565 มาตรา 8.

¹⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78.

จำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1651/2535 โจทก์ไม่มีประจักษ์พยาน คงมีแต่พยานแวดล้อม เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพในชั้นศาล ทำให้ศาลแน่ใจว่าจำเลยกระทำความผิดโดยไม่มีข้อสงสัย คำรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ¹⁹ เมื่อเป็นเช่นนี้ หากศาลใช้ดุลพินิจนำบทบัญญัติดังกล่าวมาปรับใช้กับคดีความผิดทางพินัยแล้ว อาจเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางพินัยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการก่อนฟ้องคดี เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่รัฐมีคำสั่งปรับเป็นพินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางพินัยแล้ว ตามกฎหมายเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องนำส่งคำสั่งปรับเป็นพินัยเป็นหนังสือให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาทราบทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามภูมิลำเนาของผู้ถูกกล่าวหาเสียก่อน ดังนั้น ในกระบวนการก่อนฟ้องคดี ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางพินัยย่อมต้องรู้และทราบดีว่าอัตราค่าปรับเป็นพินัยที่ตนถูกกล่าวหาอันมีอัตราโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับฐานความผิดนั้นจำนวนเท่าใด และเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดจำนวนค่าปรับเป็นพินัยให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางพินัยต้องชำระจำนวนเท่าใด และถ้าหากผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางพินัยได้ชำระค่าปรับเป็นพินัยตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่รัฐไปเสียก่อน ก็อาจต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยเต็มจำนวนตามคำสั่ง แต่ถ้าหากรอให้มีการยื่นฟ้องเป็นจำเลยแล้ว และมีเหตุบรรเทาโทษ เช่น คนให้การรับสารภาพว่ากระทำความผิดตามฟ้องจริง ศาลย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจสั่งลดโทษค่าปรับเป็นพินัยได้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่จำเลย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตัวจำเลยมากกว่า และ ในการลดโทษปรับนี้ ย่อมส่งผลให้โทษปรับเป็นพินัยมีจำนวนต่ำลงอย่างแน่นอน ซึ่งหากมีจำนวนที่ต่ำเกินไป หรือมีจำนวนที่ต่ำกว่าผลประโยชน์ที่จำเลยได้รับจากการกระทำความผิด ก็จะส่งผลทำให้จำเลยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ไม่เข็ดหลาบ และมีโอกาสที่จะกลับมากระทำความผิดทางพินัยซ้ำอีก ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า การที่ให้ศาลสามารถนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 มาใช้กับคดีความผิดทางพินัยได้ โดยอนุโลม ในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพ โดยศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดทางพินัยได้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษเรื่องการข่มขู่ ยับยั้ง และถ้าหากปัญหานี้ยังคงไม่ได้รับการแก้ไข ก็อาจส่งผลกระทบต่อให้มีปริมาณคดีความผิดทางพินัยล้นศาล เป็นผลเสียแก่รัฐที่ต้องสูญเสียงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล อุปกรณ์สำนักงาน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีต่างๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดไปโดยใช่เหตุ เพราะทุกระบวนการจะมีต้นทุนเสมอ

ประการที่สาม ปัญหาการบังคับคดีโทษปรับเป็นพินัยแก่จำเลย ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 มาตรา 31 ได้กำหนดไว้ว่า “ให้นำความในมาตรา 29/1 วรรคสองและวรรคสาม แห่งประมวลกฎหมาย

¹⁹คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1651/2535.

อาญา มาใช้บังคับแก่การบังคับคดีตามคำสั่งศาลตามมาตรา 10 และมาตรา 30 ด้วยโดยอนุโลม”²⁰ จะเห็นได้ว่าตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 มาตรา 31 ได้กำหนดให้การดำเนินการบังคับคดีความผิดทางพินัยนั้นจะต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29/1 วรรค 2 และวรรค 3 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้นำเอาวิธีการบังคับคดีในทางแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม และ ยังได้กำหนดให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้ง และ พนักงานอัยการ เป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินการบังคับคดี และยังได้กำหนดต่อไปอีกว่าหากพนักงานอัยการเป็นผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับ ก็จะต้องดำเนินการตามข้อบังคับของอัยการสูงสุดว่าด้วยเรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับ พ.ศ.2560 ดังนั้น การบังคับคดีความผิดทางพินัยจึงต้องนำเอาวิธีการบังคับคดีในทางแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ โดยผู้มีอำนาจในการดำเนินการบังคับคดีความผิดพินัยนั้น คือ เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้ง และ พนักงานอัยการ ที่ต่างฝ่ายต่างต้องมีหน้าที่ในการบังคับคดีความทางพินัยด้วยกันทั้งหมด แต่เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้ง และ พนักงานอัยการดังกล่าว สังกัดอยู่คนละหน่วยงานกัน จึงอาจเกิดปัญหาการบังคับคดีความผิดทางพินัยในคดีเดียวกันซ้ำซ้อนขึ้นได้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยที่ได้กระทำความผิดครั้งเดียว อาจได้รับการบังคับคดีความผิดทางพินัย (โทษ) ถึง 2 ครั้ง เพราะความไม่รู้ของเจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้ง หรือ พนักงานอัยการ ที่สังกัดอยู่คนละหน่วยงานกัน จึงไม่มีข้อมูลเชื่อมโยงและตรวจสอบกันได้ว่า ผู้กระทำความผิดทางพินัยในคดีใดได้รับการบังคับคดีความผิดทางพินัยไปแล้วบ้าง ยิ่งไปกว่านั้น การที่กฎหมายได้กำหนดไว้เช่นนี้ ก็ยังทำให้เกิดเป็นปัญหาในการตีความจนเกิดข้อถกเถียงกันว่า ในระหว่างหน่วยงานของศาลและอัยการ หน่วยงานใดจะเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการบังคับคดีความผิดทางพินัย เมื่อการตีความกฎหมายดังกล่าว ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ว่า หน่วยงานใดจะเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการบังคับคดีความผิดทางพินัย จึงอาจทำให้เกิดปัญหาต่อไปว่า เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยชำระค่าปรับเป็นพินัยแล้ว จำเลยไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ก็จะมีหน่วยงานใดทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบบังคับคดีโทษปรับเป็นพินัยตามคำพิพากษากับจำเลยโดยตรง แม้จะมีกฎหมายกำหนดไว้ก็ตาม เมื่อเป็นเช่นนี้ ถ้าหากรัฐหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่บังคับคดีโทษปรับเป็นพินัยตามคำพิพากษากับจำเลยอย่างจริงจัง หรือไม่หามาตรการอื่นใดมาบังคับโทษปรับเป็นพินัยกับจำเลยนั้น เมื่อพ้นกำหนด 5 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำเลยชำระค่าปรับเป็นพินัยแล้ว ก็ไม่สามารถบังคับโทษปรับเป็นพินัยตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล

²⁰พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.2565 มาตรา 31.

ต่อจำเลยผู้ยื่นได้อีก เพราะการบังคับคดีโทษปรับเป็นพินัยนั้นขาดอายุความแล้ว ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 มาตรา 12 ย่อมมีผลทำให้คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษ เรื่องการข่มขู่ ยับยั้ง

ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างความเป็นธรรม ขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นแล้ว ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกกฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาผู้ถูกกล่าวหาไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดในกระบวนการก่อนฟ้องคดี ผู้ศึกษาเห็นว่า การที่กฎหมายได้กำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพียงสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องคดี²¹เท่านั้น โดยไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดบทลงโทษที่เป็นการเพิ่มภาระความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางพินัยที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ จึงอาจทำให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางพินัยส่วนใหญ่มักเลือกที่จะไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่รัฐ ในกระบวนการก่อนฟ้องคดี เพราะถ้าหากผู้ถูกกล่าวหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในระยะเวลาที่กำหนดก็ไม่ได้ส่งผลกระทบใด ๆ ต่อสิทธิของตนในการใช้ชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังพบว่า ในปัจจุบันมีอัตราที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยตามคำสั่งเจ้าหน้าที่ของรัฐเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ดังจะเห็นได้จากข้อมูลสถิติการออกไปสั่งในระบบ PTM แยกตามพระราชบัญญัติประจำปีงบประมาณ 2568 ของ สถานีตำรวจทางหลวง 1 กองกำกับการ 8 กองบังคับการตำรวจทางหลวงที่ได้ทำการออกไปสั่งแยกประเภทความผิด ในช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2568 ประกอบกับ ข้อมูลสถิติอัตราชำระค่าปรับเป็นพินัยของผู้กระทำความผิดภายหลังจากที่ได้รับคำสั่งปรับเป็นพินัยไปแล้วช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2568 ตามที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้น เมื่อคำสั่งปรับเป็นพินัยที่ออกโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถป้องปราม ยับยั้ง ข่มขู่ ผู้ที่กระทำความผิดหรือ คิดจะกระทำความผิดทางพินัยให้เกิดความเกรงกลัวหรือเข็ดหลาบได้ ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงควรริบเร่งแก้ไขด้วยการเพิ่มขนาดบทลงโทษแก่จำเลยที่มีเจตนาจงใจไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยเหมือนดังเช่นกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อยับยั้งการเกิดอาชญากรรมขึ้นในสังคมลดปริมาณคดีความผิดทางพินัยเข้าสู่กระบวนการฟ้องร้องต่อศาล ป้องกันการสูญเสียงบประมาณของรัฐกับคดีที่ไม่ร้ายแรง และที่สำคัญเพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมให้เกิดความรู้สึกเกรงกลัวต่อโทษที่สูงขึ้นหรือรู้สึกถึงภาระความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นจากการจงใจไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่รัฐ ตลอดจนเคารพต่อคำสั่งเจ้าหน้าที่ของรัฐและกฎหมาย จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

²¹พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.2565 มาตรา 23.

เดิม พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 มาตรา 21 บัญญัติว่า “คำสั่งปรับเป็นพินัยตามมาตรา 20 ให้ทำเป็นหนังสือโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำอันเป็นความผิดทางพินัย
- (2) อัตราค่าปรับเป็นพินัยที่กฎหมายบัญญัติ และจำนวนค่าปรับเป็นพินัยที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดให้ต้องชำระ
- (3) ระยะเวลาที่ต้องชำระซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน แต่ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง
- (4) กระบวนการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องดำเนินการต่อไป ถ้าผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธข้อกล่าวหาหรือไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนด
- (5) สิทธิในการขอผ่อนชำระตามมาตรา 9 วรรคสอง หรือการยื่นคำร้องขอต่อศาลตามมาตรา 10
- (6) รายละเอียดอื่นใดที่เห็นสมควรอันจะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจสภาพแห่งการกระทำผิดหรือที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ถูกกล่าวหา”

ขอเสนอแนะให้เพิ่มเติมว่า มาตรา 21 “คำสั่งปรับเป็นพินัยตามมาตรา 20 ให้ทำเป็นหนังสือโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำอันเป็นความผิดทางพินัย
- (2) อัตราค่าปรับเป็นพินัยที่กฎหมายบัญญัติ และจำนวนค่าปรับเป็นพินัยที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดให้ต้องชำระ
- (3) ระยะเวลาที่ต้องชำระซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน แต่ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง
- (4) กระบวนการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องดำเนินการต่อไป ถ้าผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธข้อกล่าวหาหรือไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนด
- (5) สิทธิในการขอผ่อนชำระตามมาตรา 9 วรรคสอง หรือการยื่นคำร้องขอต่อศาลตามมาตรา 10
- (6) รายละเอียดอื่นใดที่เห็นสมควรอันจะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจสภาพแห่งการกระทำผิดหรือที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ถูกกล่าวหา

(7) หากผู้ถูกกล่าวหาพอใจไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนด ศาลอาจมีคำสั่งลงโทษให้ผู้ถูกกล่าวหาชำระค่าปรับเป็นพินัยเพิ่มเติม โดยกำหนดค่าปรับเป็นพินัยได้ไม่เกิน 5 เท่าของจำนวนเงินค่าปรับเป็นพินัยที่ค้างชำระ หรือไม่เกินกว่าจำนวนขั้นสูงสุดที่กฎหมายบัญญัติไว้ แล้วแต่ว่าจำนวนใดจะมากกว่า”

2.ปัญหาการให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ 1 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป บางหมวดมาใช้บังคับกับคดีความผิดทางพินัยนั้น พบว่า การที่ให้ศาลสามารถนำประมวล

กฎหมายอาญา มาตรา 78 มาใช้กับคดีความผิดทางพนัยได้โดยอนุโลม ในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพ โดยศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดทางพนัยได้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการที่ศาลใช้ดุลพินิจในการลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดได้เช่นนี้เสมือนเป็นการสนับสนุนให้ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งปรับเป็นพนัยที่ออกโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะหากเปรียบเทียบ โอกาสที่ผู้กระทำความผิดทางพนัยจะชำระค่าปรับเป็นพนัยตามคำสั่งเจ้าหน้าที่ของรัฐคือ ปรับเพิ่มจำนวน กับ โอกาสผู้กระทำความผิดทางพนัยจะชำระค่าปรับเป็นพนัยตามคำพิพากษาศาลคือ รับสารภาพได้ลดโทษปรับกึ่งหนึ่งของโทษที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนด โดยคนทั่วไปย่อมต้องเลือกที่จะรอชำระค่าปรับเป็นพนัยตามคำพิพากษาศาลอยู่แล้ว เพราะเมื่อตนรับสารภาพยอมได้ลดโทษปรับเป็นพนัยกึ่งหนึ่งจึงทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายไปครึ่งหนึ่ง แต่ถ้าหากมองกลับกันในแง่ที่รัฐเป็นผู้เสียหาย รัฐต้องมีภาคีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีความผิดทางพนัยเพิ่มมากขึ้น เพราะปริมาณคดีความผิดทางพนัยขึ้นศาล ในขณะที่ผลประโยชน์ที่คาดหมายว่ารัฐจะได้รับ คือ จำนวนค่าปรับเป็นพนัยตามคำสั่งศาลที่ลดลงกึ่งหนึ่ง ด้วยเหตุที่ได้กล่าวมาข้างต้น ย่อมส่งผลทำให้คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลไม่สามารถยับยั้งให้ผู้กระทำความผิดทางพนัยเกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่ตนได้รับจากการกระทำความผิดนั้นได้และมีโอกาสที่จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกได้ ดังนั้น จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพนัย พ.ศ. 2565 มาตรา 8 ดังนี้

จากเดิมบัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติในภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ 1 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เฉพาะหมวด 2 การใช้กฎหมายอาญา หมวด 4 ความรับผิดในทางอาญา หมวด 5 การพยายามกระทำความผิด และหมวด 6 ตัวการและผู้สนับสนุน แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับแก่การปรับเป็นพนัยตามพระราชบัญญัตินี้ด้วยโดยอนุโลม เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

ขอเสนอแก้ไขให้เป็น “ให้นำบทบัญญัติในภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ 1 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เฉพาะหมวด 2 การใช้กฎหมายอาญา หมวด 4 ความรับผิดในทางอาญา หมวด 5 การพยายามกระทำความผิด และหมวด 6 ตัวการและผู้สนับสนุน แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับแก่การปรับเป็นพนัยตามพระราชบัญญัตินี้ด้วยโดยอนุโลม ทั้งนี้ ไม่หมายความรวมถึงเหตุบรรเทาโทษ ที่ศาลจะนำมาใช้ลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดทางพนัย ตามมาตรา 78 เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

3. ปัญหาการบังคับคดีโทษปรับเป็นพนัยแก่จำเลย ผู้ศึกษาเห็นว่า การที่กฎหมายได้กำหนดให้ทั้งเจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้ง และ พนักงานอัยการ ต่างฝ่ายต่างต้องมีหน้าที่ในการบังคับคดีความผิดทางพนัยด้วยกัน แต่เมื่อบุคคลดังกล่าวสังกัดอยู่คนละหน่วยงาน จึงทำให้บุคคลดังกล่าวไม่มีข้อมูลที่จะสามารถเชื่อมโยงและตรวจสอบกันได้ว่า คดีความผิดทางพนัยคดีใดได้ถูกดำเนินการบังคับคดีไปแล้ว จึงอาจทำให้เกิดปัญหาการบังคับคดีความผิดทางพนัยซ้ำซ้อน นอกจากนี้ ยังเกิดปัญหาการตีความว่า ในระหว่างหน่วยงานของ

ศาลและอัยการ หน่วยงานใดควรจะเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินการบังคับคดีความผิดทางพินัย เพราะในปัจจุบันยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ว่า หน่วยงานใดจะเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินการบังคับคดีความผิดทางพินัย ดังนั้น เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยชำระค่าปรับเป็นพินัยแล้ว จำเลยไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด กระบวนการทางกฎหมายจะหยุดชะงักถึงแค่ขั้นตอนการออกหมายบังคับคดีเท่านั้น โดยส่วนใหญ่ยังไม่มีการดำเนินการบังคับคดีกับผู้กระทำความผิดทางพินัย เมื่อเป็นเช่นนี้ ถ้าหากรัฐหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่บังคับคดีโทษปรับเป็นพินัยตามคำพิพากษากับจำเลยอย่างจริงจัง หรือไม่หามาตรการอื่นใดมาบังคับโทษปรับเป็นพินัยกับจำเลยนั้น เมื่อพ้นกำหนด 5 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำเลยชำระค่าปรับเป็นพินัยแล้ว ก็ไม่สามารถบังคับคดีโทษปรับเป็นพินัยตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลต่อจำเลยผู้นั้นได้อีก เพราะการบังคับคดีโทษปรับเป็นพินัยนั้นขาดอายุความแล้ว ด้วยเหตุนี้ รัฐควรริบเร่งแก้ไขด้วยการกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้นที่จะมีอำนาจในการบังคับคดีความผิดทางพินัย ดังเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้กำหนดหน้าที่การบังคับค่าปรับได้อย่างชัดเจนว่า ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ²² เพื่อก่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างแท้จริง และทำให้คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลเกิดความศักดิ์สิทธิ์ และสามารถป้องปราม ชัยยัง ช่มชู้ ผู้ที่กระทำความผิดหรือคิดจะกระทำความผิดทางพินัยให้เกิดความเกรงกลัวหรือเข็ดหลาบได้ ดังนั้น จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 มาตรา 31 ดังนี้

จากเดิมบัญญัติว่า “ให้นำความในมาตรา 29/1 วรรคสองและวรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับแก่การบังคับคดีตามคำสั่งศาลตามมาตรา 10 และมาตรา 30 ด้วยโดยอนุโลม”

ขอเสนอแก้ไขเป็นว่า “การบังคับคดีตามมาตรา 30 ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดีและให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดทางพินัยและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการ ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดทางพินัยโดยพนักงานอัยการเพื่อการบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของอัยการสูงสุด” และ

²²US Code Title 18 section 3612 (d) **Notification of Delinquency.** - Within ten working days after a fine or restitution is determined to be delinquent as provided in section 3572(h), the Attorney General shall notify the person whose fine or restitution is delinquent, to inform the person of the delinquency.

และ ขอเสนอแนะให้ยกเลิก ข้อบังคับของประธานสภาฎีกา ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีความผิดทางพินัย พ.ศ. 2566 ข้อ 23 ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อจำเลยหรือผู้กระทำความผิดทางพินัยไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในเวลาที่ศาลกำหนด ให้ศาลออกหมายบังคับคดีทันทีเพื่อดำเนินการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29/1 วรรค 2 ในกรณีนี้ ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดีมีหน้าที่ตรวจสอบหาทรัพย์สินของจำเลยหรือผู้กระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้” และ

ข้อ 24 ซึ่งบัญญัติว่า “ในการตรวจหาทรัพย์สินตามข้อ 23 ให้เจ้าพนักงานคดี และเจ้าพนักงานศาล ปฏิบัติตามแนวทาง หรือวิธีการที่สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนด ในกรณีที่จำเป็นต้องมีหนังสือสอบถามเกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลย หรือผู้กระทำความผิดทางพินัยไปยังหน่วยงานหรือบุคคลใดให้นำบทบัญญัติ มาตรา 63/10 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาใช้บังคับด้วย โดยอนุโลม

ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามวรรคหนึ่งอาจแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐช่วยตรวจสอบหาทรัพย์สินและแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ตรวจพบให้ทราบเพื่อขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดหรืออายัดต่อไป”

เอกสารอ้างอิง

- ปกป้อง ศรีสนธิ. **กฎหมายอาญาชั้นสูง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2561).
- อัจฉริยา ชุตินันท์. **อาชญาวิทยา และ ทัณฑวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2563).
- สิทธิกร ศักดิ์แสง และ อภิรดี กิตติสิทโธ. “แนวคิดว่าด้วยกฎหมายที่เป็นเครื่องมือของรัฐควบคุมคนในสังคม : มุมมอง เชียงลอบและเชิงบวก.” **วารสารนิติศาสตร์และสังคมศาสตร์** 2019, (มกราคม - มิถุนายน 2019): หน้า 25.
- ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital “วช.”. **บทที่ 3 การบังคับโทษปรับในต่างประเทศ** [Online] URL: Available URL:// https://dric.nrct.go.th/direct_download.php?bibid=293756&doc_id=687050&name_dw=Chap_3.pdf 2568.
- สถานีตำรวจทางหลวง 1 กองกำกับการ 8 กองบังคับการตำรวจทางหลวง, สถิติการออกไปสั่งในระบบ PTM แยกตาม พ.ร.บ. ประจําปีงบประมาณ 2568, 31 มีนาคม 2568. [Online] URL: Available URL:// <https://highway81.highway.police.go.th/ita-2568/o11-2568/>.
- ไกรพล อรุณรัตน์. “พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565.” โครงการเสริมสร้างทักษะเจ้าพนักงานคดีในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับความผิดทางพินัย กิจกรรมที่ 1 ประชุมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างทักษะเจ้าพนักงานคดีในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับความผิดทางพินัย แบบ Online (ผ่านโปรแกรม Zoom Meeting). ห้องประชุมสำนักส่งเสริมงานตุลาการ ชั้น 19 อาคารสำนักงานศาลยุติธรรม, 17 มิถุนายน 2568.
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565.
- ประมวลกฎหมายอาญา.
- ข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาความผิดเป็นพินัย พ.ศ. 2566.
- คำพิพากษาฎีกาที่ 1651/2535.